

**Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatæ Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. III. Vtrum in Rusticis, Pueris, alijsques simplicibus, Motivum Credibilitatis consistat in aliquo Discerniculo supernaturali, supplente defectum Motivorum recensitorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](#)

nos credere in Vnam, Sanctam, Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam. Has notas fuisissimè illustratas videre licet apud Controversistas.

CONTROVERSIA III.

Vrum in Rusticis, pueris, alijsque simplibus, Motivum Credibilitatis confitit in aliquo Discerniculo supernaturali, supplete defectum Motivorum recensitorum.

§. I.

Refertur Sententia affirmans.

191. Atius dubitandi est; quia Rustici non pernent Motiva Credibilitatis haec tenuis relata, nisi quod audiant à suis parochis, ea dari. Porro quando Parochus illis proponit articulos definitos in Conciliis, Rustici non habent ullum modum naturalem investigandi, an Parochus loquatur conformiter Decretis Conciliorum, qui enim esset idoneus ad hoc investigandum, jam non veniret nomine simplicium, sed inter sagaciores numerandus esset, neque talis teneretur credere parochio præcisè, sed teneretur inquirere in motiva universaliora, qualia præcedente Controversia recensimus, & quae sunt incenerabilia. Cum ergo rusticus scire possit, parochi auctoritatem non esse infallibilem, sed esse hominem qui falli & fallere possit, dubitatur an rusticus nihilominus in casu quo parochus defacto verum dicit, & rusticus teneretur credere, possit elicere, & defacto eliciat actum fidei infusa & supernaturalem, cuius motivum credibilitatis aliud non sit, quam auctoritas Parochi seu Pastoris sui, confirmata ad hoc, ut tanquam Minister Dei & Ecclesia nomine suis oibis proponat articulos credendos: vel an præter hanc auctoritatem, utpore fallibilem, debeat intervenire aliquod supernaturale DISCERNICULUM, in casu quo parochus verum dicit, quod non interveniat in casu quo idem parochus falso dicit, & sic Rusticus possit discernere prepositionem veram à propositione falsa, eò quod hoc Discerniculum habeat prorsus eandem credibilitatem infallibilitatis & incenerabilitatis, quam habent omnia motiva superius ponderata.

192. Suntentia affirmantis auctor fuit, ut intelligo, P. Antonius Perez, si loquamus de hoc Discerniculo in genere, & præcindamus à diversis modis illud explicandi, quem secuti sunt Card. Pallavicinus c. 4. à n. 64. & P. Espanza q. 22. Ita tamen, ut tandem in ejus ultima declaratione nullus cum altero convenire, sed secundus primi, & tertius secundi reprobaret, & novum sibi persuaderet.

193. Primus itaque, P. Antonius Perez, suum Discerniculum ita construxit. Primo sup-

posuit, esse penitus impossibile naturaliter, quod in rebus obscüris intellectus non dubitet. Secundò dixit, esse verum Miraculum, quod credens res obscüras, credit sine dubitatione. Tertiò dixit, proposito articulo vero simul cum falso, rudem illum hominem experiri illicè in se, quod circa vnum, nempe circa verum, possit non dubitare, circa falso econtra experiri se non posse non dubitare. Quartò dixit, rusticum reperi & videre in conscientia sua obligationem credendi sine dubitatione articulum verum, v. g. Incarnationem Verbi, & simul, se non obligari ad credendum articulum falso, v. g. Incarnationem Spiritus Sancti, absque dubitatione, quia nullus obligatur ad impossibile. In hujus ergo interni Miraculi experientia constituit Perez suum Discerniculum.

194. Cardinalis Pallavicinus rejecto Discerniculo P. Antonij Perez, sub nomine Ingenuorum quorundam Recentiorum, aliud Discerniculum invenit. Dixit ergo hoc Discerniculum consistere in quadam apprehensione singulari & suprahumana, de qua dici possit: *Nec vox hominem sonat.* Hanc Pallavicini doctrinam aliqui deinde Recentiores magis declararunt, & dixerint, quod Rusticorum discerniculum consistat in Illuminatione quadam interna, que de seipso dicat: *Ego sum vox Dei, inimitabilis à natura, & critifico te (hoc est rusticum) quod Parochus nunc verum dicat.* Hac illuminatio reflexè cognita habet eandem vim causandi Judicium credibilitatis, quam habent omnia motiva relata præcedente Controversiâ. Itaque per hanc illuminationem reflexè cognitam, determinatur intellectus Rustici ad formandum judicium evidens credibilitatis, quo judicat: *Dignum est credere, hanc illuminationem esse locutionem Dei certificantem de locutione parochi circa hunc articulum v. g. Incarnationis Verbi.* & sic illa interna Illuminatio habet rationem motivi credibilitatis, ut possit elici & imperari actus fidei, qui dicat. *Hac est locutio Dei, & non potest non esse locutio Dei.* Hac est Interpretatio Pallavicini, adhibita à quibusdam ingenuis Recentioribus, Collegis meis observandissimis, qui sub hujus Cardinalis umbra Discerniculum propaginârunt, illudque pluribus illustrârunt, ac subtilibus argumentis, multum vtrâ quam ejus Inventores, excoluerunt, ac plausibile fecerunt.

195. P. Martinus Espanza rejecto Discernicculo Cardinalis Pallavicini & Perezii, suum Discerniculum ponit extra credentem, in ipso Parochio, & articulo 13. sic exponit. Revocandum est, inquit, in memoriam, auctorem sufficientem propositionis credendorum, non solum debere esse misum à Deo mediare vel immediate, sed etiam loqui debere tanquam missum à Deo: adjungendum deinde est, locutionem & propositionem credendorum propriam Ministri missi à Deo, ut ab eo missi, esse supernaturalem extrinsecè quoad modum, quatenus oritur à fide supernaturali doctrinæ divinitus revelata, acceptata & approbatæ.

ab Ecclesia. Denique conferenda est locutio ista & propositio extrinsecè & quoad modum Supernaturalis, cum simili quoad entitatem locutione purè naturali etiam extrinsecè & quoad modum. Locutio purè naturalis gignit in audiente naturaliter bene disposito cognitionem conceptus naturalis, cui substituitur eadem locutio, quia est signum rerum ut substantium conceptus loquentis. Similiter ergo locutio extrinsecè & quoad modum supernaturalis, quia substituitur conceptui supernaturali loquentis, connexo essentialiter cum revelatione divina & approbatione Ecclesiae, gignere potest in audiente bene supernaturaliter disposito (cujusmodi dispositio habetur per lumen fidei, & infusionem Spiritus Sancti) cognitionem conceptus eius supernaturalis, qui est forma extrinseca, distinguens Veram Dei locutionem externam à falsa. Adeo ergo semper Discerniculum Veræ Dei locutionis a falsa, & propositionis sufficientis ab insufficiente, imperceptibile quidem naturaliter, viptore proprium idiomatis supernaturalis & elevati extrinsecè, perceptibile verò per supernaturalem illustrationem & instinctum Spiritus Sancti, quæ tamen ipsa Illuminatio & instinctus, nihil praestare posset in homine operante humano modo, si non praeiret locutio & instrucción exterior, informans phantasiam, & dependenter ab illa pertrahens intellectum ad inspectionem NB. conceptionis interiorioris, præexistentis reipsa in loquente. Ita P. Martinus Esparza. Exhibeo insuper aliam clariorē hujus doctrinæ expositionem, quam concinnavit mira claritatis Hispanus, & dictavit ex eadem Cathedra Theologica, non ut sequeretur, sed ut acriter impugnaret. Dicunt ergo, inquit, hominem idiotam & rudem, cui à parochio proponitur articulus verus, & articulus falsus, v. g. Incarnatio Verbi & Incarnatio Spiritus Sancti, pertingere cognitione suā ad intimas usque Instrutoris sui cogitationes, & inter eas discernere, qualis sit cognitio supernaturalis & qualis naturalis; quod quia videtur mirabile, sic explicant, aut se explicare posse presumunt; dicunt igitur quod Instrutor loquitur ut missus à Deo, juxta illud: quomodo audient sine predicante? quomodo prædicabunt, nisi mittantur? qui autem loquitur ut missus, loquitur nomine alterius, scilicet mittentis: & qui loquitur nomine alterius, loquitur ea, quæ ab illo accepit dicenda: ergo si Instrutor ille loquitur nomine Dei, loquitur quæ à Deo accepit dicenda: atqui articulum falsum de Incarnato Spiritu S. non accipit à Deo dicendum, accipit tamen à Deo dicendum articulum verum de Incarnato Verbo: ergo cum proponit articulum falsum, non loquitur nomine Dei, neque ut missus à Deo, loquitur autem nomine Dei & ut à Deo missus tunc solum, cum proponit articulos veros: quodsi interroges, vnde nam cognoscat rudis ille homo, quod parochus suus, proponens Incarnationem Verbi, loquitur ut missus, & idem proponens Incarna-

tionem Spiritus S. loquatur ex proprio certe
Respondent, quod sicur locutio naturalis gessu
in audiente bene naturaliter disposito nocturno
conceptus naturalis, cui substituitur locutio ex
terna, ita etiam locutio supernaturalis gessu
in audiente bene disposito supernaturaliter nocturno
conceptus supernaturalis, cui substituitur
locutio externa prædicationis, est tamen haec ex
terna locutio supernaturalis extrinsecè, propter
supernaturalitatem conceptus cui substituitur.
Habet enim parochus supernaturalem fidem de
Verbo Incarnato, & eō usque pertingit cognitio
rustici per instinctum Spiritus Sancti.

§. II.

Rejicitur Discerniculum P. Antonij Perez.

196. CCardinalis Pallavicinus contra hoc discer-
niculum num. 3. relatum argumentat
primo & bene. Hac sententia dat anfam pra-
dictoribus Hereticis confirmandi Sectatores in
sua pertinacia. Cum enim illi dicant, se con-
dere super omnia, & quidem dicant ex animo,
quandoquidem idem restatur, & narrant pos-
sum sunt ad fidem conversi, poterunt praedi-
tores impij ita eos confirmare. Potestis credere
super omnia, ergo habetis veram fidem.

197.

Hæc argumentatio est optima, que

tenuis ex absurdo quod sequeretur, inferim
cantiam illius Discerniculi. Verum spacio
meridiano clarius est, hoc argumentum totidem
verbis, nullo mutato, procedere contra discer-
niculum Pallavicini. Nam in hujus sententiâ
etiam repugnat aliquid credi super omnia non
per veram fidem, & hoc provenit ab hujus authoris
Discerniculo, ut tradit in terminis loco circa
qui sectarij ex animo dicunt, se omnia quan-
dum, credere super omnia: ergo poterunt in
sua pertinacia confirmari à prædictoribus.
Prestis credere super omnia: (nam ita defacto credunt
ab actu autem ad potentiam valeat consequentia) ergo
habetis veram fidem, quia nihil potest credi super
omnia nisi per fidem veram, habentem numerum tam
locutionem divinam, quæ mereatur credi super omnia.
Major, & Minor & Consequentia est Pallavicini,
quod nemo qui ipsum legit, negaverit. Erat
lit prima impugnatio Pallavicini, quam quidam
Moderni eum secuti non ignoravunt, sed dif-
fularunt.

198. Argumentatur Card. Pallavicini.
Vel hac experientia est patens, & discernit
(quippen? cum si Discerniculum?) vel est
bigua & indiscernibilis: si primum, ergo datur
Miraculum perpetuum, communum & manifestum:
experimur enim NB. in actibus fidei modum
lum credendi, quem nemo vnguam experit
circa nullum objectum naturale (subintellige ad
hominem, in sententia Antonij Perez, abdoluit
enim falsum esse patet tum ex dictis super, nam
ex dicendis infra) Ex quo sequeretur valde im-
puniti, NB. meritum fidei nostræ, & posse nos dif-
fici.

tenere articulos veros à falsis: in illis enim, & non in istis hanc potentiam experimur. Si secundum: ergo hæc experientia non præstat evidentiæ credibilitatem, quippe quæ debet esse pura ab omni ambiguitate, sicut est semper ultimum judicium credibilitatis.

199. Hoc argumentum intorqueret iterum in Pallavicini discerniculum hoc modo. Vel Illuminatio tua, qua de se ipsa formaliter & reflexè dicit: ut explicant, qui Pallavicinus in hoc discerniculo fecuti sunt (*Ego sum vox Dei per naturam, immutabilis à natura certificans te de vera propria fidei parochi*) vel, inquam, dicit hoc evidenter, vel ambigue. Si primum: dabitur miraculum commune & manifestum, perpetuum; saltem in ruficis, & valde imminuetur meritum fidei, immo omni tolletur, quia dabatur evidentia in attestante. Si secundum: non poterit fundare judicium evidens credibilitatis, sicut per te sola auctoritas parochi non potest fundare, quia est ambigua & fallibilis. Respondebis: Illuminationem hoc non dicere per modum Judicij, sed per modum Apprehensionis suaivæ. Verum, si hoc responsio sufficiens esset, eadem vti posset Antonius Perez. Ceterum hanc apprehensionem suaivam esse chymicam, infra ostendam.

200. Argumentatur Card. Pallavicinus 3. Potentia exercendi aliquem actum, non cadit sub evidente experientiam, antequam ille actus exercetur: ergo non potest credibilitas confidere in tali experientia. Probatur antecedens. Habita experientia potentia ad actum, non est possibile Deum negare suum concursum ad ipsum actum: atque Deus potest negare suum concursum, quia talis concursus est novum beneficium saltem generale: ergo antequam velimus credere, non experimunt potentiæ supernaturalem credendi. In hoc argumeto supponit Pallavicinus aliquid quæ mihi quidem vera yidentur, sed eludi possent, quare non immoror. Posset tamen argumentum in Pallavicinum intorqueri. Scenam experientia potentia infert Deo necessitatem concurrendi ad illum ipsum actum, nempe volitionem credendi cuius potentiam experimur, non minus infert Deo necessitatem concurrendi ad Volitionem credendi, quando pro priori signo nomicus in se comprehendit illam vocem Dei, jam supra explicatam: est enim impossibile, quod Deus alicui intus miraculose loquatur & clamet: *Ego sum Vox Dei*, quin hoc ipso velit concurrere ad voluntatem credendi: ergo vel concursus ad voluntem credendi non est novum beneficium distinctum à beneficio talis locutionis, vel si hoc est absurdum, hoc ipsum absurdum incurrit Pallavicinus.

201. Argumentatur 4. Sicut ex aliquo errore possumus existimare verum id, quod est fallax; & probabile quod est improbabile, ita possumus existimare necessarium & infallibile id quod est fallibile, ac proinde credere super omnia id quod non meretur hujusmodi assensum. ergo

experiencia potentia ad credendum aliquid super omnia, hoc est, quod non possit se aliter habere, non est infallibile argumentum, quod actus illius potentia sit actus supernaturalis. Subjungit deinde Pallavicinus doctrinam notatu dignam: nempe quod etiam per inculpabilem errorem contingere possit, vt aliquid appareat esse locutio Dei & dignum creditu super omnia, hoc est, quod non possit non esse locutio Dei, & tamen revera non sit locutio Dei: quo casu dabitur voluntas supernaturalis & meritaria credendi, & tamen ipsa fides subsequens non erit supernaturalis, quia erit actus fallax. Hæc doctrina quæ est mihi verissima, deserta est ab ijsdem Recentioribus, ceteroquin sequacibus Discerniculi Pallavicini, qui docent non posse unquam permittri à Deo, vt detur apparentia digna creditu esse locutio Dei, quin revera Deus loquatur. Ulterius, ex tradita doctrina Pallavicini manifeste deducitur, omnem actum fidei etiam supernaturalem esse absoltè conjungibilem cum formidine saltem imprudente; nam dum judico, rem non posse se aliter habere, possum adjicere hanc conditio-nalem: nisi forte per errorem inculpabilem vel culpabilem fiat, vt hac apparentia fallat: ergo absoltè possum formidare an non talis error inter-venerit, saltem imprudenter, vt explicabitur infra. Hinc ergo confirmabitur doctrina quam inferius tradam, nempe de conceptu omnis actus ob-scuri, etiam actus fidei supernaturalis esse, quod fit conjungibili cum formidine reflexa de hoc ipso prædicato: non posse se aliter habere.

Retuli hactenus argumenta Card. Pallavicini contra discerniculum P. Perez. Referam nunc argumenta Hispani illius, cuius jam semel iterumque mentionem feci, qua quidem impreffa non sunt, sed tamen sunt relata digna, quia continent sensum communem omnium fidelium.

202. Primum argumentum. Cùm totus dicendi modus fundetur in experientia illius miraculi, quod non possit credens dubitare, omnes omnino negabunt hanc experientiam (omnes vtique nullo affectu praoccupati), nam aliquos illam affirmare patet in persona quorundam sequacium P. Antonij Perez) in se: nullus omnium fidelium (secluso speciali gratia divina privilegio) experit in se hanc impossibilitatem miraculosam dubitandi & formidandi. Immò. NB. si experientia standum est, potius experit yntusquisque, quod quando vult, dubitat & formidat, saltem quod tanta est promptitudo intellectus ad dubitandum, vt si ipse velit, dubitaturus sit; ideo monetur & jubemur legibus divinis maximam adhibere curam ad cohibendos insurgentes dubitationis motus contra rationes fidei. Et certè o-lem & operam perdunt hi Authores, cùm nobis persuadere volunt, & nos experiri, quod nullus nostrum sentit se experiri, & quod nullus experiat, quod nos sentimus nos experiri. Et hoc est primum argumentum contra P. Perez. circa quod

Observeo iterum, ab hoc Auctore clarè supponi, quòd actus fidei possit stare cum actuali formidine: nam P. Perez non docuit, quòd dum credimus, non possimus dubitare in sensu diviso, hoc enim esset tollere libertatem fidei: sed quòd non possimus dubitare in sensu composito; oppositum autem supponit auctor relati argumenti, tanquam conforme omnium experientiæ: vnde patet, nobiscum sentire hunc anctorem, quòd omnis assensus obscurus & liber, possit conjungi cum formidine, prout infra trademus.

203. Secundum argumentum. Ex haec doctrina Perezij infertur, quòd hæreticus qui convertitur ad fidem Catholicam, per certam experientiam videret diversitatem sui assensus nunc veri & supernaturalis ab eo falso & errore quem deposituit. Visâ autem hac experientiâ, & per experientiam hoc miraculo, nescio quomodo non videret clare veritatem nostrâ fidei, & falsitatem erroris quem deposituit. Existimat ergo hic Recentior, quòd in sententia Perezij fides esset evidens in attestante, quia esset credenti evidens Deum ipsi loqui per hoc miraculum, quòd experiatuer evidentiâ metaphysicâ, se non posse dubitare circa objectum obscurum. Solum respondere posset P. Perez, non esse credenti evidens, quòd à solo Deo possit hoc impedimentum dubitationis provenire. Cæterum ad minimum est physicè evidens, vim dubitandi non posse ab illa causa secunda ne quidem à Dæmonे impediiri, sed à solo Deo subtrahente suum concursum.

204. Tertium argumentum. Non solum est falsum, quòd dum credimus experiamur nos non posse dubitare, sed etiam e contrario alterum Perezij assumptum est falsum, quòd nullus in rebus obscuris, atque propositis per motivum fallibile possit credere absque formidine, & quòd sit verum miraculisti credere rem obscuram absque formidine, & quòd requiratur per se virtus operans contra naturam, ideoque virtus omni naturâ superior ad credendum absque formidine rem obscuram. Hoc enim imprimis supponit omnino voluntariè. 1. est contra omnem experientiam. 2. est contra S. Thomam in quodlib. 6. q. 4. in C. (vbi S. Thomas ad longum dedit, quòd Certitudo adhæsionis non sit propria Virtutis fidei, & dicit, quòd non minus firmiter adhæreat hæreticus articulis falsis quàm Catholicus veris) 4. est contra Aristotelem 7. Eth. citatum à S. Thoma, quòd dicat, aliquem æquali firmitate adhærere falsitati & veritati. 5. est contra S. Augustinum lib. de utilitate credendi c. 12. vbi hac habet elegantissima. Quero, inquit, Si, quod nescitur, credendum non est, quomodo serviant parentibus liberi, eosdem mutuâ dilectione diligent, quos parentes suos esse non credunt? non enim sciri vlo pâcto potest, sed interpositâ matris auctoritate de patre creditur, de ipsa vero matre plerunque nec matri, sed obsteircibus, nutricibus, famulis.

Nam cui filius potest furari, aliisque supponi, non potest decepta decipere? credimus tamen NB. quod in vlla dubitatione credimus, quod scire non possemus. Hæc S. Augustinus. Vnde deducit, Augustinum, sicut & S. Thomam, firmitatem fidei non in alio collocâsse, quam in voluntate exclusione dubitationis conjungibili cum ipsa fide, & non in modo tendendi ipsius actus fidei, in quo collocant moderni assertores Discerniculum, adeoque firmitatem & certitudinem fidei ex denominationem extrinsecam ab imperio voluntatis, excludente voluntariam formidinem.

205. Quartum argumentum. Quia illud principium verum est, evidens tamen non esset, ergo veritas illa, quæ dependet ab illo principio, & probatur per istud principium, non potest esse evidens: atqui illud Discerniculum fundatur in ista veritate (quam probavimus falsitatem) ergo illud Discerniculum quod supputatur inter verum & falsum articulum, non potest esse evidens & absque formidine cognitum, ut adversarij supponunt, principium obtemperare non potest terminare assensum absque formidine. Omitto duo alia argumenta ejusdem quorum unum consilium in sola incredibiliter sententia Perezianæ, alterum coincidit fœtum argumento Pallavicini, sicut & alia quædam, ideo brevitatis causâ non refero, nam eis non sufficiunt, nec illa sufficerent.

S. III.

Discerniculum Card. Pallavicini rj*citur.*

206. Discerniculum hoc internum credenti pugnabit P. Esparza duobus argumentis. Primum est. Si daretur hujusmodi discerniculum internum sine externo, sequetur solus pro instruâtione fidelium, & pro conversione fidelium Verbum Dei scriptum, nec esse necessarios prædictores Verbi Dei, certè nullum fidei discernim Ministrorum idoneorum ab invidenti & superfluere exteriorem fidei regulam infinitibilem. Si enim solus interior infinitus sufficiat ad dignoscendam veram Dei revelationem à fide & legitimam ejus propositionem ab illegitima nullo ex parte rerum ipsarum existente efficiens, omnia exteriora sunt inutilia & superflua.

207. Respondent ad hoc argumentum quidam Recentiores, & quidem ad primum dicunt, nihil esse absurdum, in particulari causa illius quem ex Verbo Dei scripto, accedente tali infinitu interno credere. Sed contra. P. Esparza non virga causum extraordinarium & patimur rem, sed ordinarium & quotidianum, ac frequentissimum, nempe de fide simplicium, qui plures sunt quam docti penetrantes motiva universitatis Ecclesie; plures inquit sunt, qui non legere S. Scripturam, & Conciliorum Canones, quibus tamen, ne decipiatur sua simplicitas,

prohibetur lectio Scripturarum, & jubentur credere parocho. Sed quare haec lectio prohibetur, si, dum legunt, habeni illuminationem, quae illos certificat de sensu Verborum? an Scriptura est magis fallax quam parochus? vt ipsa prohibeatur, & non prohibeatur auditio parochi? Ad secundum & tertium Respondent, hanc illuminationem non infundi nisi precedente prædicatione per idoneos ministros facta, hoc est, per tales, qui loquuntur per notitiam derivatam à prima revelatione: cum enim haec illuminatione testifetur hanc esse loquelam Dei à prima propagaram, non potest à Deo per hanc inspirationem loquente infundi, nisi revera propositio sit derivata. Sed contra. Si haec est bona descriptio Ministri idonei, ad cuius prædicationem dependenter à revelatione præterita Deus infundi hujusmodi illuminationem, verissimum est quod dicit Espanza, nullum fore discrimen facientium inter Ministros, utrum sint docti, an indocti, constituti ad prædicandum vel non consti-tuti, Catholici an Heretici, nam & isti loquuntur multis articulos dependenter à revelatione præterita, cur ergo tam severè prohibentur simplices accedere conciones hæreticorum, cum etiam ipsis loquentibus verum articulum, possint sperare illuminationem, loquentibus vero falso, non sit periculum talis illuminationis: dicent ergo: ego accedam securè & finè periculo seductionis, siue securè accederet ille, qui secum haberet verum sanctissimum & doctissimum ac fidelissimum, qui semper moneret, parochum jam verum, jam falso dicere: numquid Deus est sanctissimus, doctissimus, fidelissimus? iste me monebit quando parochus verum dicet, quando vero falso dicet, tacebit, hoc est, non loquetur mihi per illuminationem, & tunc ego non credam. Nihil ergo valeret haec responsio. Contra 2. Si haec respondio bona esset, sequeretur, quod possent auditores obligari ad credendum firmissime articulum verum, quem parochus narraret in hunc finem ut rejiceret, v.g. si Nestorianus hæreticus sic prædicaret: Ego quidem scio, in Ecclesia Romana credi, quod Verbum suum propriè incarnatum, & fundatum est in illo Jo. 1. *Verbum caro factum est.* sed falluntur. Nam illa verba intelligenda sunt de Unione durum Personarum per affectum. Ecce! ille parochus narraret verum articulum dependenter à revelatione præterita, ad ipsum derivata. ergo secundum horum RR. descriptio-nem loquitur ut minister idoneus: ergo infundetur illuminatione: ergo dabit obligatio credendi Verbum esse propriè incarnatum. cur non? an quia parochus non affirmat, sed negat? ca-re, ne hoc dicas, sic enim auctoritas parochi es-set mortuum formale immediatum partiale, quod tu negas.

Ad 4. respondent: etiam si huic homini, dum datur interior instinctus, non sit necessaria regula externa infallibilis pro tunc, quando ha-bet illuminationem rusticus, ut illuminationem

suam ipse sibi probet, est tamen necessaria tot*i* Ecclesia, ne quilibet suum instinctum pro vera revelatione vendat. Sed contra. Quando di-cis: ne quilibet suum instinctum pro vera revelatio-ne vendat: vel vis dicere: quod non licet qui-dem cuilibet suum instinctum pro revelatione vendere, licet tamen aliquibus: vel vis dicere: quod nulli licet illum vendere. si dicas pri-mum: dic mihi quofo, quibusnam sit data li-cencia vendendi, & quibus non? an illis qui illum habuerunt? sed, quomodo cognoscet Jude-x Ecclesiasticus hunc habuisse, illum non ha-buisse, ut permittat illum vendere suum instinctum, non item hunc? nunquid & Jude-x habebit hujusmodi illuminationem Reflexam? si verò dicas, nulli licere eum vendere pro vera re-velatione, & ideo esse necessariam Regulam ex-ternam, verissimum dicis; sed infero: ergo haec necessitas adhibendit Regulam externam adstrin-git rusticum, ut suam illuminationem solum sub hac conditione habeat pro locutione Dei, si ea fuerit conformis Regula extera: ergo quan-diu hanc non cognoscit, tamdiu non potest ab-soluto judicio credere esse locutionem Dei. ergo ejus assensus est conjungibilis cum formidine, ne fortè Ecclesia reprobet locutionem illam inter-nam. Non est ita, inquit isti RR. nam ru-sticus dum credit suæ illuminationi, virtualiter dicit: Quavis certus & certissimus sim, quod Ecclesia non posset contradicere hinc meæ inter-na locutioni divinae, si tamen per impossibile contradiceret, ego me subjicerem Judicio Ec-clesiae potius, quam ut crederem meæ locutioni. Itane vero? hoc ne rusticus dicit virtualiter? Quomodo ergo verum est, quod isti RR. tam contentiosè defendant, quod locutio interna rusticci ne tantillo quidem sit minoris certitudinis & infallibilitatis, quam est auctoritas Ecclesiae? si enim sunt omnimoda æqualis infallibilitatis, & merentur æqualissima firmitatis assensum, & qui-dem firmitatis absolute, ut isti loquuntur, cur quofo vult rusticus in concurso contradictorio adhærere potius auctoritati Ecclesiae, quam imme-diata locutioni Dei? Deinde, quam laudabilis est haec observantia & obedientia, quam ru-sticus exhibet Ecclesiae, dicendo: cum certus sim, quod Ecclesia non posset contradicere meæ illuminationi, ideo meæ illuminationem illius judicio subjicio. perinde acsi religiosus aliquis obedientiam pro-mitteret, quia antecedenter certus est, quod Su-perior nihil posset velle, nisi quod ipsi maximè placuerit. Quin immò in hac adversariorum sententia potius virtualiter diceret hoc modo: cùm certus sim, quod mea interna locutio divina sit, ideo non est mihi curandum quid dicat Ecclesia, cùm ejus locutio certior esse non possit, nec possit meæ contradicere, nisi falso dicendo. quo jure adiges rusticum ad audiendam Ecclesiam, si memor sit, aut se esse dicat suæ internæ locu-tionis divinae? Verum est ergo, quod in hac sententia vehementer enervetur, si non penitus tollitur

tollitur necessitas Regulae externae Infallibilis; & ideo non sine causa dixisse videtur P. Compton disp. 10. de Fide l. 3. per hanc illuminacionem anam præberi Hæreticis , privatum suum spiritum mordicūs defendendi , cùm videant , tantundem ferè statui à Theologis in rudibus & indoctis . Et hac circa primum argumentum P. Esperanza contra Pallavicinum .

208. Alterum argumentum est hoc . Si duæ res inter se comparantur , vt nihil inter se differant , nullumque in se habeant Discerniculum , nullâ mentis illustratione , nullâ vi fieri potest , vt discernantur : id quod confirmatur exemplo . peritus enim metallorum potest discernere aurum ab aurichalco , & quodvis verum à quovis apparenti ejus generis ; quod non potest imperitus , quia inest auro vero aliquid , quod non inest auro adulterino : si verò nihil inest re ipsâ diversum , tam parvum potest discernere peritus quam imperitus : ergo si inter revelationem legitimam & illegitimam nullum sit ex parte objecti discrimen , non poterit vna ab altera discerni , per quamcumque illustrationem .

Ad hoc argumentum respondent illi ipsi R.R. Illustrationes ejusmodi internas experimentaliter longè aliter afficere hominem , quam possint vlla naturales , ideo cùm sint immediatè subjectæ experientiæ , nos ex illis quas sentimus , colligere , adesse vocem Deo propriam , veluti audiремus aliquem intus dicentem : *Non vox hominem sonat.* & ideo tanquam ex signo extrinseco discernere nos propositionem veram à falso , quæ semper ex parte objecti sunt diversæ , cùm una includat derivationem à prima veritate , altera verò non ; quæ differentia non dignoscitur independenter ab instinctu interno , dignoscitur autem per illum ipsum , cùm sit vox quasi Dei (notetur hæc limitatio : *quasi Dei* : ergo non est essentialiter vox Dei , sed tantum *quasi*) mihi dicentis , quanam propositio parochi sit revera derivata . Addunt deinde , non improbabiliter etiam ex parte objecti diversum assignari posse . Est enim illuminatio hæc ejusmodi , vt quasi dicat : (en? iterum unum *quasi* : non querimus quid *quasi* dicat : sed quid revera dicat) revelationem hanc esse divinam seu derivatam , offertur tibi à Deo specialiter te instruente . concipimus ergo per hanc apprehensionem & illustrationem Deum ut auctorem locutionis internæ & potentem instruere per se sine strepitu verborum , per illapsum inimitabilem vlli creaturæ . Quodsi tibi (inquit & benè divinant) hoc non satisfaciat (ita est , nam paulò post ostendam hunc illapsum esse chymaricum ,) non sumus nos meliores quam S. Augustinus , qui tr. 40. in Jo. circa medium de tali interna locutione sic ait . *Tamen nescio quid incorporaliter & spiritualiter facit in nobis Deus , quod nec sonus est , qui aurem percusat , nec color &c. tamen aliquid est , quod sentire facile est , explicare impossibile est.* Ita illi , quibus discipulos suos & nos instruxerunt , quâ ratione possimus facilli-

mē respondere ad quascunque difficultates circa gratias prævenientes , aliisque actus supernares , nempe cùm vrgemur argumentis , discedum est : Apage cum ejusmodi : non tenemus vltius respondere ; non enim sumus medietas S. Augustino , qui jam pro nobis respondit : *sensitire facile est , explicare impossibile.* Quia S. Augustinus dixit verissima sunt . S. Joannes Baptista in vtero matris facile expertus est illuminationem , quâ Christum præsentem agnivit , quid item explicet , quomodo ea facta sit . B. Franciscus Borgia quando venit in templum vbi afferetur est V. Sacramentum , sensit extraordinarios impetus ad venerationem Eucharistia , quales non lessit , quando non erat afferetur , & sic de infinitis alijs . Tales motus & impulsus exortos in cumstantijs in quibus non appetit vlla cauila naturalis à qua proveniant , rectè per Regulas discernendi spiritus bonos à malis creduntur fieri Deo ; sed quomodo sicut , quibus modis dubitatis , an medio principio intrinseco , vel per cursum merè extrinsecum , an mediante bona Angelo , vel immediate à Deo , an beneficio ipsius cierunt impressarum naturaliter acquisitum , vel potius beneficio infusarum sive per se sive per se eidens , hoc fanè est impossibile explicare explanatione scientifica . Sed nunquid proprie non potest explicari , in quodnam objectum ferantur an sint judicia affirmativa , vel metra appositiones ? an delectent , vel perturbent ? si haec possint explicari , quare ergo hujusmodi impulsus & illuminationes sunt exponaenda Patribus spiritualibus ? cur enim exponantur , si exponere est impossibile ? Itaque , S. Augustinus tam hec non fuit , vt negaret hæc predicata , que cetera sub experientiam posse explicari , sed negavit quod se explicari , explanatione scientifica , si modis cauillandi in nobis sine nobis has illuminationes , adeo enim hoc est difficile , vt hodieque non desint Theologi qui dicant , quod nos mere possit habeamus . Vno verbo . Prædicatum primum Supernaturalitatis non potest scientificè explicari , quia de Supernaturalitate quâ tali nullam habemus scientiam , vt dixit Card. de Lugo , & se notum est . Nihil ergo solidi (falso alienum iudicio) ad argumentum P. Esperanza responderunt isti R.R. vt magis patebit ex sequentibus . Nunquam

209. Contra Dicerniculum Pallavicini argumentor ego Primò . In illud deber fieri resolutione fidei , quod vltimò reddimus pro ratione , quare credamus v. g. Mysterium Incarnationis , atqui pro ratione vltima non reddimus aliquam Illustrationem tanquam motivum formale . Ergo nulla hujusmodi Illustratio est (de via operaria) motivum credibilitatis , seu motivum credendi . Major patet , qui enim dicit se aliquod credere , & non potest allegare motivum credendi , & quidem tale , quod prudentia commenda , convincit credere leviter & imprudenter . Minor probatur . Quia si quis interrogat Judas

quare credit Incarnationem, responderet : quia adhuc credendum illuminor tali illuminatione, que dicitur : se esse vocem Dei vel quasi, & parochum verum dixisse, cum dixit, Verbum esse incarnatum. Nunquid Iudeus rideret talem instructorem ? Nunquid diceret : ego audivi tuum parochum hoc jam sapientem, sed nunquam expertus sum talen illuminationem. Et si rusticus replicaret : habuisti, sed jam es illius oblitus : nunquid Iudeus recte vigeret, & quereret, an & rusticus illius oblitus sit ? si oblitus est, unde scit se habuisse ; si non est oblitus, quare Iudeus credit rusticu, se esse imbecilloris memoriae ?

210. Respondent quidam RR. Rusticum dum credit parocho, non se impendere, neque attendere ad illud motivum propter quod credit parochum verum dicere (& hoc est illuminatione) sed attendere potius ad id quod parochus dicit, nempe Incarnationem Verbi esse probatam totum Miraculū, & totum Miracula non posse non esse locutionem Dei : hinc fit, ut quando ex rusticu queritur, quare credit incarnationem Verbi, statim respondeat id, in quo se maximè fundavit, nempe in miraculis assertis à parocho, sed non attendit, unde habeat parochum verum dicere, dum dicit tot miracula existisse.

Sed contra. Si ergo Iudeus querat, unde rusticus habeat, tot esse facta miracula, & parochum hoc verē dixisse, nunquid respondere debet rusticus : Ego me illi motivo non impendi, nec ad illud magnopere attendi. Sed virget Iudeus. Inepte, ad hoc debebas vnicē & maximē attendi, inde enim pendet veritas totius negotij, & obligatio credendi firmissimē : nam & ego audivi illum hac eadem dicentem, sed non credo illi : quodsi ego habuissim motivum illi credendi firmissimē, profectō ad hoc vel maximē attendissem, & bene memoriae impellissem, inde enim vnicē penderet salus mea.

Contra 2. Hoc est sanè Rusticos, & simplices omnes arguere inexcusabilis sordida, quod non emittit clamante parocho exterius, & clamante Deo (*vel quasi*) interius, attendant præcipue parocho, & non attendant præcipue Deo. Nunquid si vox de Cælo veniret, prout venit in Baptismo Christi, & in monte Thabor, quæ diceret : Attende Rustici, quidquid vobis dixerit Parochus, hoc ego olim revelavi. Nunquid, inquam, rusticci non attenderent huius vocis præcipue, sed statim illius obliviscerentur, & attenderent parocho ? quis hoc dicat ? An vox externa fortissimē moveat rusticos, & impellat ad se attendandam, & vox interna Dei quod substantiam supernaturam, non pariter immō magis impellat ? Nunquid rusticus poterit dicere Deo : Clama fortius, ut non prevaleat sermo parochi ? Sane si Deus vult audiū pra parocho, debet clamando vincere parochum : vult autem audiū pra parocho, hoc est, vult suam auctoritatem pluris fieri quam parochi, quia vult suā auctoritate confirmare sermo-

nem parochi, vt tu doces : cur ergo non clamat fortius ?

211. Argumentor 2. Si daretur hujusmodi Discerniculum internum inter locutionem veram & falsam parochi, deberemus hoc Discerniculum reflexè cognoscere, & advertere nos illud habere, illiusque deinde meminisse, sicut omnes illi constantissimē meminerunt suarum Visionum, raptuum & illustrationum, à quibus tanquam objectis formalibus & motivis *ut quod*, fuerunt permoti ad aliquid agendum, vel credendum : sic Joannes Baptista bene meminit illorum Verborum, quæ audivit dum Christum baptizavit. Sic S. Petrus bene meminit Visionis suprà relata. Sic Josephus bene meminit suorum somniorum, sicut & infiniti alii, quibus Deus per somnia voluit aliquid significare. Quando autem permisit Deus hujusmodi somniorum oblivionem, vt in Rege Pharaone, mansit tamen memoria somnij eatenus, quatenus in confuso recordabantur, se habuisse miraculosum somnum, & hoc Deus permisit, vt postea haberet occasionem exaltandi Josephum, quem misit, vt speciem somnij in memoriā revocaret. Subsumo : arqui Rusticorum nullus vñquam auditus est assisterere, se hujusmodi Discerniculum expertum esse, & ab illo reflexè cognito tanquam motivo credibilitatis fuisse permotum, vt actum fidei firmissimum elicenter, credendo Incarnationem propter tale Discerniculum, quod fallere nullo modo potest, nec à Deo permitti quin Deus loquatur, & quod ad movendum non minorem vim habuerit, quam si Rusticus millena miracula coram fieri spectasset. & si rusticus tale quid assereret, pro homine phanatico aut impostore communiter ab omnibus haberetur : ergo male dicitur, quod Rustici communiter & perpetuò habeant hujusmodi Discerniculum.

212. Respondent Adversarij, negando majorē, & dicunt, plurimis instantijs ostendi posse, quod plurimos actus internos eliciamus, quos tamen non deprehendimus reflexè nos habuisse 1. non semper recordarum auctoritatis v. g. Petri, ob quam credimus Paulum esse mortuum, & tamen eā moveamur, quando id credimus. 2. Conclusionis actus attingit objectum præmislarum, & tamen non deprehendimus reflexè nos illud attingere. 3. Judicium practicum semper est evidens, & tamen multi Casista negant illud semper adesse, quando peccamus. 4. in multis fidelibus non potest negari existisse fidem firmissimam, qui tamen dicunt se motos fuisse solā auctoritate humanā, quod tamen falsum est, quia fides firmissima debet habere Discerniculum veritatis fallo.

Contra 1. Hæc omnia exempla non sunt ad rem. Non primum & secundum, quia falsum est quod quando postea assentimur, non memores auctoritatis & motivi primò habiti, quod inquam ab illo tunc moveamur, sed determinamur ad ita judicandum à speciebus relictis ex prioribus

prioribus assensibus, & ab ipsis assensibus ita reflexè cognitis. vnde si ex tali quæreres: vnde scis Paulum esse mortuum? non quidem respondebit: quia Petrus dixit: ponitur enim hujus oblitus: fed, certò recordor me hoc pridem authenticè audivisse, licet nesciam à quo. Non Tertium. Quia nullus Casista vñquam dixit, nos nunquam tale Judicium habere & experiri, ac illius meminisse, sed, quòd putent nos quandoque peccare, quin illud habeamus, in quo falluntur, quia tunc non peccatur, quando illud non habetur. Præterea fatentur, adesse semper Judicium evidens, sed non nisi malitia in confuso, hoc autem sufficit ad salvandam experientiam; nam illud Judicium dari probatur ab ipsa experientia, nempe ex remorū conscientiæ, quem non possemus depone. Non quartum. quia falsum est, quòd illi habuerint, aut dicant se habuisse actum firmissimum in eo sensu, in quo discerniculari isti ponunt firmitatem, nempe intellectualem, incompositibilem cum omni formidine, & qualē non possumus habere circa objecta falsa, sed habuerunt & dicunt se habuisse firmissimum assensum firmitate adhæsivâ & affectivâ.

213. Contra 2. Sicur certissimum est, quòd aliorum actuum habitorum obliviscamur, ita etiam certissimum est, quòd non obliviscamur omnium, & statim, sed econtra plerumque si non diu, sāltem aliquandiu recordarum; Rustici verò nunquam dicunt, se hujus Discerniculi recordari: deberent autem illius recordari, alioquin quale est Discerniculum? Si hoc discerniculum à Deo infunderetur, in eum vtique finem infunderetur, in quem finem parochus proponit articulos fidei, nempe vt deinceps rusticus haberet Regulam cognoscendi, quid credendum, quid non credendum sit. Ergo sicut rusticus debet postea, per se loquendo, posse meminisse propositionis parochi, ita etiam deberet posse meminisse locutionis divinæ, nam vna fine altera non est sufficiens Regulae fidei.

Contra 3. Nemo, per se loquendo, statim oblidicitur contractum initorum, & promissionum à se factarum; nemo statim oblidicitur suorum Votorum & Juramentorum, quia nimis inducunt obligationem gravem aliquid agendi. atqui obligatio credendi est omnium gravissima; ergo si haec inducitur per Discerniculum à Deo infusum, debet ita infundi, vt per se loquendo rusticus illius non statim oblidiscatur.

214. Contra 4. Et quero ex adversarijs, vnde habent, quòd Discerniculum fuerit illuminatio potius purè interna, quām externa, v.g. quām voces in aere formatæ, vt suprà dicebam? Nunquid ideo, quia ex hoc ipso quòd rusticus non meminerint illius, non potest rationabiliter dici, quòd fuerint auditæ tales voces, quia earum rusticus certò certius meminissent. Atqui ego hoc negabo, & dicam, quòd earum fuerint obliterati, & afferam pro me casus quos adversarij attu-

lerunt, faciānque hoc entymmma. Datus plurimi actus, quorum non habemus memoriam ergo poterunt etiam illæ voces ita fuisse patentes vt tamen non meminissent rustici? Cuius an ideo, quia audire hujusmodi voces est etiam solens? atqui non minus insolens est illuminatio supernaturalis, æquivalens in efficacia vendi infinitis Miraculis, clamans (vel quod) esse vocem Deo propriam, inimitabilem à Naturæ esse specialem instructionem Dei &c. Sed quod opus pluribus in re clarissima?

215. Argumentor 3. Illustratio, in qua ponit Pallavicinus Discerniculum, est utique ad intellectualem: ergo debet posse assignari illud objectum: hoc non est locutio parochi secundum se spectata, nam hæc etiam per actum Nominis potest representari, & representantur quæ parochus falso dicit: ergo est aliquid aliud non hoc quod est: esse derivatum à locutione patrum Dei, hoc enim est objectum ipsius actus bellici, isti docent, & affirmatur propter ipsam illuminationem, tanquam propter motum formæ quod vno verbo, Parochum dicere verum, affirmare actu libero: Illuminatio autem illa Pallavicini non est actus liber, sed fit in nobis sine nobis ergo debet esse aliud illius objectum: atqui aliud potest assignari: ergo non datur illa distinctione qua sit Discerniculum locutionis verae olim de Incarnatione Verbi.

Respondent Recentiores, & explicant objectum illius Illuminationis, quod nempe beat pro objecto seipsum, & præterea locutionem parochi vt derivatam à locutione præterea explicant, inquam, dicendo, quid illa Illuminatione dicat: Ego sum locutio Dei propria, inveniuta à Natura, certificans te, quid parochus nunc loquitur locutione derivata à revelatione Dei immediata, olim de Incarnatione Verbi.

Contra. Vel hoc dicit illa Illuminatione: nuntiativè & affirmativè, vel lollum vt appellatione sua, obscura, & libera, hoc est, quod non necessitat ad assentium: neutrum dici potest: ergo non satisfacit data responsio. Minime potest quod primum membrum dupliciter punit, quia tale judicium est evidens, riteque independens ab omni imperio voluntatis: atque fides evadet evidens in attestante, qui non Veracitas quam locutio Dei est evidens. Secundò, quia sic possent in eodem intellectu coniungi & coexistere duo iudicia contradicentia: nam isti RR. contra Pallavicinum docent, quod quis possit stante hac illuminatione, differre & dicere: Non datur locutio Dei de hac re, apud si simul daretur illuminatio dicens, se esse locutionem de hac re, darentur iudicia contradicentia. Sed neque secundum dici potest, nempe quod illa Illuminatio sit mera apprehensio sua, respondet sui ipsius, hoc est, suadens assensem circa le, & esse locutionem Dei certificantem de Veritate locutionis parochi. Probatur. Si hac Illuminatio & locutio interna Dei esset apprehensio sua,

circa hanc veritatem: *Ego sum locutio Dei*: hoc ipso hac Illuminatio non est objectum formale quod, ipsius actus fidei ad quem est apprehensio suaiva: hoc est contra adversarios, qui docent, hanc ipsam veritatem affirmari ab actu fidei. Sequela probatur. Apprehensio suaiva habet se ad suum objectum sicut se habet assensus quem suaderet, & solum differt in modo tendendi, vt omnes philosophi nōrunt: ergo sicut ipse assensus haberet respectu objecti solum ut Quo, & non ut Quod, hoc est, non est id quod affirmatur, sed est id quo affirmatur objectum distinctum, ita apprehensio suaiva debet se respectu sui objecti, cuius assensum suaderet, solum habere ut Quo, & non ut Quod. Patent hac omnia inductione manifesta per omnes apprehensiones suaivas: v.g. apprehensio suaiva, quod omnis mater diligit filium, non habet se ut motivum formale Quod, respectu assensus quo quis judicat, omnem matrem diligere filium, & sic de alijs, nec credo, quod philosopho vñquam venerit in mentem oppositum. Repugnat ergo quod Illuminatio illa adversariorum sit apprehensio suaiva circa seipsum & sicut propriam differentiam, sed quidquid de seipso diceret, dicaret evidenter, evidētia metaphysica, non minus quam: se existere: se esse representationem intentionalem &c.

216. Confirmatur 1. Si haec Illuminatio est objectum formale Motivum ut Quod, & immediatum ac ultimum (vt isti RR. docent) actus fidei, tunc actus fidei est actus evidens, nullo indigeno imperio, quia fieret per species proprias sui objecti: omnis autem assensus productus ab objecto immediate applicato, & per species proprias, est actus evidens, & independens ab omni imperio voluntatis, ut patet per inductionem omnium sententiarum, & actuum nostrorum internum reflexe cognitorum per species proprias ipsorum actuum, seu per immediatum instantium ipsorum actuum.

217. Confirmatur 2. Ipsa Illuminatio non cogoscit se per species alienas, vt ex terminis patet: ergo nec ab assensu fidei cognoscitur per species alienas, quia assensus fit per easdem species, per quas fit apprehensio suaiva. ergo repugnat talen assensum esse obscurum & liberum: nulla enim alia ratio assignari potest, vnde provenient evidētia aliorum actuum productorum per species proprias objecti, si species propriae non habent vim caussandi evidentiam actus & determinandi potentiam ad assensem.

Confirmatur 3. Apprehensio intuitiva duorum predicatorum in eodem objecto, determinat intellectum ad assensem, & ad affirmandum unum de altero: atqui haec Illuminatio prout à RR. explicat, est apprehensio intuitiva duorum predicatorum ut inexistentium eadem objecto: ergo determinaret & raperet intellectum ad affirmandum viuum de altero. Minor probatur. Imprimis enim est apprehensio intuitiva sui ipsius, ut adversarii concedunt, & clarum est, non enim

fit per species alienas: deinde est apprehensio terminorum hujus totius propositionis, ego sum locutio Dei propria, specialis instructio Dei, circa locutionem externam parochi &c. ergo est apprehensio intuitiva duorum predicatorum ut inexistentium sibi ipsi: quid ergo, quādo, deest illi, quoniam nō rapiat & determinet intellectum, ad affirmandam totam illam propositionem, sicut apprehensio terminorum hujus propositionis: Totum est majus suā parte? Nec ego, nec alij quidquam invenire possumus.

218. Confirmatur 4. Omne judicium quod & quatenus reflectitur in seipsum, quoad hanc reflexionem est evidens: ergo etiam omnis apprehensio quatenus reflexa in seipsum, est etenus apprehensio evidens: atqui apprehensio evidens quā evidens, rapit intellectum ad assensum: ergo si Illuminatio est reflexa in seipsum quoad hanc praedicta: esse locutionem Deo propriam, & specialis instructio Dei, erit evidens, & ad hoc affirmanda rapiet Intellectum. Antecedens est omnium philosophorum, & patet ex eo, quia alioquin posset intellectus simul judicare contradictionia, vnum quidem per judicium actus de seipso, alterum per actum reflexum supra hoc judicium, si hoc posset esse obscurum. Consequētia probatur 1. Quia ratio probans judicium in se reflexum esse evidens, probat etiam de apprehensione, nempe quia non fit per species alienas, & quia est experientia seu notificatio experimentalis sui ipsius. Probatur 2. vel potius alijs terminis declaratur. Ideo Judicium reflexum quoad hanc reflexionem semper est evidens, quia per reflexionem actus cognoscitur à seipso, & in se, & non in ēnigmate. atqui haec eadē ratio procedit etiam de reflexione apprehensionis in se. Ergo &c. Propter hoc itaque argumentum cum suis confirmationibus, ego, (alijque ingeniosi Magistri, quibus illud examinandum subjici) semper existimavi, Illuminationem Pallavicini, prout explicata est à quibusdam Modernis, quos solos scio fuisse secutos Pallavicini discerniculum, esse Chymaricam, nec credo Pallavicini mentem tamē fuisse, qualisunque tandem illa fuerit.

219. Argumentor nunc 4. Per hanc Illuminationem amittit Propositio Ecclesiæ facta per parochum, rationem locutionis divinæ: consequens est contra Scripturam, & contra id quod hi ipsi Recentiores docent: ergo & id ex quo sequitur. Sequelam adversarij videntur admisiisse, quando dixerunt, Propositionem parochi esse tantum denominativè locutionem Dei. sed probatur facile: quia sola Illuminatio interna est secundum adversarios locutio Dei essentialis respectu Rustici; atqui propositio parochi non est pars constitutiva Illuminationis: ergo nec est pars constitutiva locutionis divinae quae movere rusticum. Minor probatur. Quia Scriptura de omnibus Ministris nomine Dei loquentibus dicit: qui vos audit me audit. atqui, vt ipsimet adversarij docent (verba suprà retulimus) parochus loquens locutione

Aaa

locutione derivata à prima revelatione, loquitur nōmīne Dei : ergo qui illum audit, Deum audit. Sed non audiret Deum in parocho, si locutio parochi non esset pars constitutiva locutionis divinæ : ergo est pars constitutiva locutionis divinæ etiam respectu rusticci. Retulit etiam suprà verba S. Thomæ, hocipsum dicentis. Vnde, & meo, & aliorum iudicio, Recentiores isti doctrinæ consequentiam in hoc punc̄to deseruerunt, immò contradic̄toria asseruerunt.

Confirmatur argumentum. Istâ Illuminatione concipitur à Rustico Deus ut auctor locutionis internæ, & potens instruire per se sine strepitu verborum, per illapsum inimitabilem omni creature, ita habent adversarij in terminis, atqui propositio Ecclesiæ facta per parochum, fit cum strepitu verborum : ergo non est pars illius locutionis, quā Deus instruit rusticum.

Dices : Non esse quidem partem locutionis divinæ quā Deus instruit rusticum circa veritatem propositionis parochianæ, esse tamen partem locutionis quā rusticus moveret vlt̄riū ad credendum Verbum esse incarnatum. Sed contra. Hac ratione posset & deberet dici, quod etiam locutio P̄syaci posset esse pars locutionis divinæ, si nempe Illuminatio diceret, verum est, quod p̄syacus dicit : & p̄syacus dicens : Verbum est incarnatum. Sicut ergo non moveret auctoritas p̄syaci, ita nec moveret auctoritas parochi, & perinde esset, etiam si esset homo mendacissimus. Immò rusticus posset parochum confirmare in fide, & illi dicere : Ego certus sum, quod verum sit id quod tu dicas, non quia me movere Veracitas, sed, quia Deus mihi hoc de te dixit : quare, si tu credas sive non, ego tamen certus sum de Incarnatione. Itaque Missio parochi, ejusque Ministerium nullo modo esset pars, sed sola vox materialis, immò nec hæc necessaria esset : quia Illuminatio diceret : Verbum est Incarnatum, sicut dixit Parochus : & sic locutio parochi esset merum objectum materiale, sicut ipsum Verbum incarnatum.

220. Argumentor 5. Adversarij in sua explicatione Discerniculi incident in explicationem Critici seu Spiritus privati, quem heretici prætendunt : ergo ab ea est abstinendum. Antecedens probo. Per illorum Illuminationem homo ita disponitur, vt non tantum cognoscat in actu exercito, quod hic instinctus sit a Spiritu S. sed etiam in actu Signato, vt certus sit, quod infallibiliter bene judicet, dum reflexè dicit esse verum, & non tantum apparentem instinctum Spiritus Sancti : atqui hoc modo heretici explicant suum Spiritum privatum : Ergo &c. Minor est adversiorum in terminis. Major probatur. Ad hanc Illuminationem debet sequi Judicium credibilitatis evidens, dicens, quod omnia motiva contraria, hoc est, siadentia illam illuminationem non esse locutionem divinam, sint inæstimabilia : item quod honestum atque obligato-

rium sit judicare esse verum instinctum Deo, ergo per illam illuminationem ita dispositus rusticus, vt etiam in actu signato dicere possit, se infallibiliter bene judicare, dum dicit, huc instinctum esse à Deo.

Solvemus nunc argumenta quibus pro di-
vinitate Pallavicinus. alia, que RR. mei Collegi
suprà commendati superaddiderunt, solvemus
acturi de Firmitate fidei; & aliqua jam superde-
finita sunt.

Objicit ergo primò S. Thomam 22. q. 2. a. 3.
ad. 3. vbi de illo qui credit, sic habet: *Iudicium*
authoritatem divine doctrinae miraculis confirmat. Quid plus est interior instinctus Dei moventi, idem
leviter credit. Ergo secundum S. Thomam insti-
tutus Dei movens ad credendum, est motuum ho-
male quod. *Id.* Nego Consequentiam, & dico
hunc locum non rectè adduci pro Discerniculo,
sicut non rectè idem Cardinalis adduxit plus
loca S. Thoma & Scoti, ad persuadendum hetero-
ribus, ipsos itare pro tentatione sua de actione
liberis Dei, existentibus quidem ab aeterno, id
nec identificatis cum aliquo cœato, nec com-
modo increato, adeoque in confinibus vitium.
Ostendo rem ita se habere.

221. Si S. Thomas esset intelligendus in
Discerniculo objectivo, & hujusmodi illumina-
tione, sequeretur 1. hoc Discerniculum in omni-
bus fidelibus requiri ultra motiva externa credi-
bilitatis, quod est contra ipsum Pallavicinum
sequela patet, nam S. Thomas requirit instinctum
ultra miracula & doctrinam Ecclesiæ, & quatenus
in omnibus credentibus. Sequeretur 2. Quod
plus est tribuendum Discerniculo quam sub-
titati Ecclesiæ : dicit enim : *quod plus est, hoc*
autem est contra hunc ipsum auctorem, nam
posset sine errore dici, quia Rusticus obediens
paratus potius sequi auctoritatem Ecclesiæ, tan-
quam Regulam externam & universalem. Sequer-
etur 3. Omnem eum leviter credere, qui credet
sine Discerniculo, nam S. Thomas ideo requiri
instinctum, vt quis non leviter credit : nihil
hoc est fallum & contra ipsos aduersarios : nam
ipsimes fatentur, quod parochio proponente ob-
colum falsum, teneant rustici velle credere
falsum fide humana, immò quantum in eis
conari credere fide divinæ, hoc est, teneant cre-
dere, parochum loqui nomine Dei, & locutio
derivata à Dei prima revelatione, & ralem volun-
tatem esse supernaturalem ac meritoriam, atque
hoc modo non credit leviter : & tamen credet
sine discerniculo : ergo falsum est, quod non
habet Discerniculum, leviter credit. *Id.* S. Thomas
non loquitur de Discerniculo ob-
etivo. Quis ergo est sensus Sancti Thomæ
Clarissimus. Quis enim dicit leviter credere
ille, qui non examinatis motivis credens,
nec agnitus honestate credendi, adeoque his
omni dictamine prudentia, credit, vt ergo
quis non leviter credit, requiratur. *Id.*

pendentia, seu Judicium credibilitatis, proponens obligationem, & honestatem credendi. hoc fit per ultinatum Spiritus Sancti, nempe per primam Gratiam & auxilium supernaturale, ut omnes dominus: ergo de hoc locutus est S. Thomas: atque qui hoc non est discerniculum objectum, ergo S. Thomas nihil locutus est pro discerniculo objectivo. Nescio quid clarius dici possit. Itaque illo loco resolvit S. Thomas fidem duplaci resolutione, vna in Motivum formale, nempe in auctoritatem Ecclesie & Miraculorum, altera in suam Causam efficientem, nempe in interiorem instinctum Dei. Ita S. Thomam interpretatur Angonius, & apud eundem Bannez, nostrisque Theologi. Hinc redditur idonea, nobisque favens ratio, cur dixerit S. Thomas, *quod plus est.* Nam, ut supra notavimus, motiva credibilitatis fidei sunt cognoscibilia actu Naturali, qui tamen non disponeret ad actum fidei supernaturalem: quare supernaturalitas fidei resolvitur in lumen supernaturale, tanquam causam efficientem.

222. Objicit Pallavicinus 2. autoritatem S. Augustini, sed cum aliqua formidine, dicens ut sententia favere S. Patrem 11. Confess. c. 3. sed verba non refert, & merito, quia nihil favent.

Desiderat in illo loco S. Augustinus instructionem circa modum quem Deus observavit in creatione mundi, quem Moyses in sua Genesi non satis expressit. In hunc finem in fine capituli 3. instituit ad Deum preces, pro hujus veritatis scientia, & sic adornat preces suas. Si Moyses adhuc preces sibi esset, rogarem illum & obsecrarem, ut mihi declararet. Verum (subiungit) si illud mihi hebreice declararet, quid prodiceret? quia non intelligerem illum. Quidli latinè: intelligenter illum quidem, sed non propterea NB. scientiam modum illum creationis, quare? quia esset authoritas merè humana. Quid jam porrò? Infatue Augustinus, quod Deus tunc illi interiori loqueretur, & certificaret de locutione Moysis? nihil horum, sed facit hypothesis. Etiam si tunc scirem, non à Moyse hanc scientiam haberem, sed à Deo interiori me docente. Hinc infert in fine cap. Ergo cum non possem hoc doceri à quamvis, nisi à Deo id mihi revelante, & quidem immediate, eò quod toti Ecclesiae non sit revelationem eo modo, quo ego scire desidero, sed opus sit revelatione & instructione speciali & privatâ, ideo incipit invocare Deum, ut ipsum hanc veritatem edoceat. Ex his patet, S. Augustinum non fuisse locutum in illa hypothesi (in qua se fundant adversarii) de fide libera, sed de Scientia, vel faltem de evidentiâ in attestante, non quidem, quod absoluted dixerit, se eam accepturum fuisse ad presentiam Moysis, sed loquitur conditionate: si tunc acquisivisset scientiam, ea debuisset vtique miraculose infundi à Deo.

Sed, demus S. Augustinum locutum fuisse de fide, hoc nihil favet Pallavicino. Quarto enim, an S. Augustinus fuerit tunc unus ex Rusti-

cis aliisque Simplicibus, pro quibus excogitatum est Discerniculum? non vtique. Ergo non loquitur de Discerniculo Adversariorum. Ratio est, quia qui non est rudis & simplex, non tenetur credere vni homini aliquid affirmanti esse à Deo revelatum, si nihil aliud accedit, sicut tenetur credere rusticus suo parocho: quare ut S. Augustinus haberet motivum credendi proportionatum homini tam sagaci, debuisset vtique esse motivum altioris ordinis quam vni hominis, & æqualis apparentia cum motivis credibilitatis totius Ecclesie. Vides ergo, quam impertinenter fuerit introductus S. Augustinus in persona Rusticorum.

223. Objicit Pallavicinus 3. Nisi admittatur Discerniculum, quod habeat ex essentiali predicato esse locutionem divinam, non potest explicari, quomodo omnis qui non credit, quando credere deberet, faciat Deum mendacem: atqui hoc est necesse, quia hoc dicit Scriptura 1. Jo. 5. Ergo &c. Ad hoc argumentum abunde respondum est superius cap. I. Contr. 4. à n. 8.

§. IV.

Discerniculum P. Martini Esparza regit.

R Ejeci hujus auctoris Discerniculum anno hujus seculi 54. hoc est, illo ipso anno quo primò illud tradiderat ex Cathedra Theologica Romæ, unde ad me transmisla sunt, quæ dictaverat. Octennio post, cum jam illud typus vulgasset, iterum rejeci. Nunc autem anno hujus seculi 67. accepi Româ ejusdem refutationem accuratam ab eodem P. Hispano dictatam, cuius argumenta contra P. Ant. Perez retuli supra §. 2. Et quamvis hujus Recentioris argumenta coincident cum meis, malo tamen ea illius quam meis verbis referre, paucis immutatis, addendo subinde aliqua de meo.

224. Relato itaque discursu P. Esparza, quo suum discerniculum declarat, ijs verbis quæ supra recitavi, subiungit laudatus Recentior. *Totus hic discrusus, nullo exteriori impellente corruit:* hujus rei sex rationes affert. Prima, quia incredibile videtur, & est, quod rusticus credens loquente parocho, cognoscat, & cognoscendo pertingat eò, quod fides adulta sui parochi non pertingit, & quod parochus utrumque articulum, hoc est, tam verum quam falsum credit in casu quo utrumque proponit, rusticus vero verum à falso statim poslit discernere. Et quod incredibilis est, rusticus videat fidem parochi veram aliam, aliam fallam, aliam Naturalem fictam à proprio cerebro, aliam supernaturalem infusam, infinitam à Spiritu S. parochus autem suam ipsius fidem veram à falsa, supernaturalem à naturali discernere non valeat. Hoc est primum argumentum hujus R. qui deinde quædam addit, quæ vim crisis potius habent quam argumenti.

Aaa 2

Ego

Ego solū addo, commodiūs, & rusticis favorabiliūs dicturum fuisse P. Eſparza, quod Deus illuminet rusticum immediatē circa ipsam locutionem divinam aetivam, quam circa fidem internam predicatoris; cū enim parochus loquatur nomine Dei, ejus voces æquæ substiuntur conceptui Dei, quam parochi: majus autem commodum inde haberent rusticī, quia motivum universaliū: quid enim parochus dum loquitur, nullum habeat conceptum supernaturale? quid si suam concionem recitat ex memoria, nullā factā reflexione aut assensu ad ea quæ loquuntur? nunquid tunc rusticis deerrit motivum credendi? deerrit quidem secundūm P. Eſparzam, non decesset autem, si illuminatio fieret immediate circa conceptum Dei, aut illius qui primus à Deo Mysterium accepit, & creditit.

225. Secundūm argumentum. Arcana cordis nostri non solent de lege ordinaria manifestari alijs: atqui conceptus parochi est inter Arcana cordis: ergo non manifestatur rusticō. Respondent, parochum in hanc manifestationem confitire, & sic tolli arcanū. Sed contra: si hoc sufficeret, tunc talis manifestatio non esset Miraculosa, sed conaturalis, sicut doceret de locutione Angelorum: ergo quivis nostrū posset alteri immediate inspicendum exhibere suum internum conceptum, non est ergo in potestate homini tollere hoc modo arcanū suorum actuum; sed solū, ut cognoscantur in effectibus, quales sunt Voces, qua proinde sunt motivum judicandi, adesse talem conceptum: hoc autem motivum est fallibile, nec aptum manifestare discrimen inter actum naturalem & supernaturalem.

226. Tertium argumentum. Ex principijs P. Eſparza sequitur, dicendum esse, quod qui liber legens S. Scripturam, certificetur de vero sensu Scripturæ, per instinctum Spiritus Sancti, quatenus Deus illuminaret intellectum legentis, ut videat in particulari conceptum verum & supernaturale quem habuit Scriptor Canonicus dum scripsit; quia non minus Scripturæ substituantur loco conceptuum quam verba: ideoque quilibet fidelis, juxta illud, quod etiam adversarij pro se citant, spiritualis judicat omnia, per instinctum Spiritus S. discernenter verum intellectum à falso omnium S. Scripturarum verborum, quod per se est absurdum. Addo ego 1. & mirè favens errori haeticorum circa spiritum suum privatum. Addo 2. quod rusticus posset discernere, in quo sensu parochus aut Scriptor Canonicus verba protulisset, in casu quo verba sunt æquivoca, duplē sensum habentia; nam conceptus non est æquivocus. Hoc ipsum contra Discerniculum Pallavicini vrgeri potest. Hinc iterum manifeste sequitur, quod Verba ipsa non essent aliud quam mera conditio, quæ posita placet Deo talem illuminationem immittere.

227. Quartum argumentum hujus R. nihil reipsa differt à primo, & ideo illud non refero.

Quintum argumentum, & meo judicio primum, est, retorquendo fundatum ex eum, quod adversarij quo vitur, quando dicunt: Si locutio naturalis in audiētē bene naturaliter posito, generat notitiam conceptus naturalis loquentis, ita locutio supernaturalis, quamvis supernaturalis tantum quod modum, genere audiētē bene supernaturaliter disposito, possit conceptus supernaturalis loquentis. Hoc, quam, retorquet ab hoc Recentiore hoc modo: Locutio naturalis, quia ex se non potius procedere à cognitione certa quam incerta, non potius à clara quam obscura loquentis, non potius generare in audiētē, quantumcunque naturaliter bene disposito, notitiam conceptus positus, quam non certi, potius clari quam obsceni: si locutio naturalis parochi secundūm se convertitur potius cum conceptu supernaturali, quam cum naturali, quia non potius secundūm se potius procedere à supernaturali quam à naturali, si aliquam particularem affinitatem per se dependentiam habet ab altera harum ratione, potius per se supponit cognitionem naturali sibi proportionatam, quam supernaturalem, non potest audiētē quantumcunque sit bene dispositus supernaturali lumine, deducere in notitiam conceptus supernaturalis potius quam naturalis praecedentis in mente parochi loquentis. Per hanc consequentia, quia lumen naturale audiētē non est minus aptum ad attingendam certitudinem & evidentiam naturalem praecedentem in mente loquentis, quam lumen supernaturale iusdem audiētē ad attingendam supernaturalem conceptus praecedentem in mente loquentis. Atqui per lumen naturale quantumvis premium, non potest audiētē cognoscere modis cognitione conceptum loquentis esse potius certum quam incertum, evidentem quam inewidentem, mediatum quam immediatum: ergo per lumen supernaturale non potest audiētē media locutio exterina, que secundūm se est purè naturalis, cognoscere conceptum praecedentem in mente loquentis esse supernaturale potius quam naturalis. Hac retorsione ostendit iste R. opinio quod discursus P. Eſparza minime probet, alioque non probet posse à rusticō supernaturale bene disposito discerni actum parochi supernaturale à naturali, eum quā talem immediatē attingendo.

228. Ego paulo alter discursum & fundatum P. Eſparza retorqui & retorquo nemo approbando, quod si quid virium haberet, probet prius sententia, insta tradenda, nempe ad hoc ut detur in homine supernaturaliter bene dispositus actus fidei supernaturalis quod substantiam, non esse necesse à tali actu attinguere immediatē deinceps, sed sufficere, si objectum immaterialiter attractum sit supernaturale quod modum & extrinsecē. Probo. Nam sicut in homine naturaliter bene disposito, locutio purè naturalis, che

est substituta conceptui naturali, non caussat cognitionem naturalem in audiēte, quae immēdiatē & in se attingat actum naturalem existentem in loquente, sed tantū mediatē, attingendo nimirum ipsam locutionem purē naturalem, & in hac tanquam in signo ad placitum actum internum, ita cognitio qua caussatur in audiēte à locutione quoad modum supernaturali, non attinger immēdiatē & in se actum internum loquenter supernaturalem, sed attinget tantū locutionē, & in hac tanquam in signo actum internum, in hoc enim debent esse pares, alioquin nullā valet consequentia ab uno ad alterum. Subsumo: atqui locutio tantū supernaturalis quoad modum, hoc est substituta conceptui supernaturali, potest per P. Esparza in audiēte supernaturaler dispositio caussare conceptum supernaturalem quoad substantiam, ergo potest dari actus supernaturali fidei, Deo sic determinante propter dispositio supernaturalem, quin objectum immediate attacatum sit supernaturale quoad substantiam, sed sufficit esse quoad modum. & sic ruit torum adficiunt Discerniculi.

§. V.

Qualia motiva credibilitatis sufficienti sim- plioribus ad credendum fidei infusa.

29. Postquam rejecimus Discerniculum articuli veri à falso, videndum nunc est, quale motivum credibilitatis sufficiat in simplicibus, ut possint credere fide salutari. Itaque

DICO 1. Respetto simplicium sufficiente motiva credibilitatis ad hoc ut rusticus obligetur ad imperandum assensum fidei, quæ motiva non sufficiat ad obligandum hominem sagaciorem. Recentiores vocant hæc motiva credibilitatis *respective*, hoc est, quæ tantū simplicibus sufficiunt, qui non possint penetrare motiva credibilitatis universalia, superioris §. 1. expensa. Conclusio est communissima omnium, etiam qui defendunt Discerniculum. Fatent enim, quod parochio etiam falso proponente, rustici obligentur credere: atque tunc non habent nisi motiva credibilitatis respective, nempe auctoritatē parochi, quem prudenter judicant loqui nomine Dei, eo quod sit illis propositus pastor in spiritualibus, & ipsis non licet ejus fidelitatem, doctrinam, ac auctoritatem impugnare: ergo sicut tenentur eum audire, ita tenentur ei credere, quamdiu non habent probabilem rationem dubitandi de illius doctrina. Quod vero hujusmodi auctoritas non sufficiat ad obligandum sagaciorem, patet inde; quia sagacior potius tenet non esse contentus loquelā parochi, sed examinare sensum totius Ecclesiæ, ejusque Definitionem, & huic soli debet adhaerere, quam agnoscat gubernari infallibili auctoritati Spiritus Sancti, quidquid dicant parochi quoad dogmata fidei.

credibilitatis

Aaa 3

Probatur à nobis Conclusio brevissimè. Si haec motiva credibilitatis non sufficerent, tunc vel nullus simplicium ignorantium motiva

*Dubium incidens, an repugnet Adum-
pernaturalem versari circa Objectum Di-
turale.*

DICO, non solum non repugnat, sed de
facto tales existit. Secundum me-
brum est S. Thomæ 3. p. q. 11. art. 1. in C. & ad 1.
& art. 4. in C. Vbi agens S. Thomas de Scientia
per se infusa Christi, docet imprimis, quod in
ma Christi per hanc Scientiam non solum cognoscit
verit omnia illa, quæ per revelationem dicitur
hominibus innotescunt, & alia supernaturalia
pertinentia sive ad donum Sapientie, sive ad
prophetie, sive ad quocunque donum digni-
tatis S. sed etiam NB. quod cognoverit, quae
que ab homine cognosci possunt per virtutem
minis intellectus agentis: subtilissimo: aquilæ
sunt objecta naturalia, & cognoscibilia per anima
naturalia; & actus Scientie infusa sunt quae
substantiam supernaturales: Ergo &c. Deinde
ad 2. ait: quod anima Christi per Scientiam in-
fusam potuerit cognoscere substantias separatas
per modum NB. quo cognoscit anima separata.
Vltero loco docet in terminis, quod hoc Scien-
tia infusa fuerit quidem perfectior & excellenter
Scientia naturali Angelorum, si consideremus
cundum causam influentem, quia nempè ha-
bit quoad substantiam supernaturalis, de cetero habet
inferiorem Scientia naturali Angelorum NB.
quantum ad modum cognoscendi, qui est num-
lis animæ humanae. Ergo secundum S. Thomam
supernaturalitas potest desumti vñcte à principiis.
Ex Scholasticis tenent hanc sententiam imprimis
P. Suarez, qui lib. 2. de gratia c. 11. n. 30. aperte-
tetur non repugnat actus naturales & supernatu-
rales ferri ad eadem objecta & motiva. Per-
rea eandem sententiam teste Lugone tenebat
plures antiquos non pauci ex Recentioribus, qui
apud ipsum citati videri possunt dist. 9. de fidei.
ij sunt Conink, Granadus, Molina, & alijs quæ
Turrianum, quibus postea accesserunt Valentinius
Herize, Ripalda, de Quiros, Arriaga, Oviedo &c.
Probavi Conclusionem Contr. i. proemiali, ut
ostendam, quod in sententia contraria primis aca-
supernaturalis, qui communiter & de via ordi-
naria habet in ordine ad elicendum actum fidei,
non esset donum indebitum, distinctum à dono
prædicationis & miraculorum, si non posset circa
illud ipsum objectum (quod tantum est super-
naturalis quoad modum) dari actus naturalis.
est hic de novo repetendum.

234. Ex ibidem dictis redditur ratio à pro-
prieti. Nam actui versanti circa objectum immobi-
lē naturale, potest inesse primum predicatum
Supernaturalitatis, ibidem exppositum; tempore
ordinatio ad finem vñctum supernaturale.
Hanc vnicam rationem assignat S. Thomas i. 1.
q. 63. a. 3. in C. quare homini debent infundi
virtutes morales, & non tantum Theologicas, his
formulis

formalibus verbis. Respondeo dicendum, quod operari effectus esse suis causis & principiis proportionatos: omnes autem Virtutes tam intellectuales quam morales: quae ex nostris actibus acquirantur, procedunt ex qualibet naturalibus principiis in nobis praesentibus, loco quorum conferuntur nobis a Deo virtutes Theologica, quibus N.B. ordinamus ad finem supernaturalem. Vnde oportet, quod his etiam virtutibus Theologicas proportionaliter respondeant alii habentes divinitatis causas in nobis, qui sic se habeant ad virtutes Theologicas, sicut se habent virtutes morales & intellectuales ad principia naturalia virtutum. Si S. Thomas fuisse in sententia contraria, debuisse rationem hanc expeditam reddere: *Quia objecta virium supernaturalium sunt supernaturalia, inattingibilia actu naturali.* Legantur insuper responsiones ad tria argumenta in contrarium, ex quibus manifestum est, S. Thomam vniuersitate desumisse necessitatem hanc virtutum infusionarum ab eo, quod homo sit ordinatus ad finem supernaturalis. Et hoc procedunt de potentia absoluta: nam quod defacto differant actus naturales a supernaturalibus, non tantum per ordinem intrinsecum physicum ad fines diversos, sed etiam per ordinem intrinsecum intentionalem ad fines diversos, tanquam ad objecta, defendit bene Lugo; & hinc desumunt differentiam specificam physicam, ut etiam docet S. Thomas, locis a Suarez & Lugone allegatis. Et hoc solo sensu dixit Suarez docere omnes modernos qui hoc punctum attingerunt; & præterea bene notandum est, aliud esse, quod actus naturalis possit attingere motivum supernaturale, & aliud, quod actus supernaturalis possit attingere objectum motivum mere naturale: de priore solo fuit sollicitus Suarez & alii Theologi cum illo, ne scilicet præjudicarent necessitatem Gratiae, si omnia possent prestari per actus naturales: de secundo nos in præsenti disputatione, & ad nostrum intentum sufficit quod actus supernaturalis possit versari circa objectum naturale, quod tantum absit, ut præjudicet necessitati Gratiae, ut potius contraria sententia præjudicare videatur, ut loco superiori citato ostendente conatus sum.

235. Hinc manet solutum principium argumentum adversariorum, desumptum ex Suarez, & pridem expolum a Card. de Lugo *loc. cit.* n. 25. dicente, quod necessitas Gratiae non probatur ex motivo vel objecto, sed ex proportione quam hi actus habent cum Beatitudine supernaturali, ut

io a priori immorari, & præterea nihil est cerius, quam quod potentia superioris ordinis possit versari circa objectum proprium potentiae ordinis inferioris: sic defacto intellectus cognoscit objecta sensuum propria: nihil ergo est contra Excellentiam habitum infusionum, si influant in actus quoad modum tendendi & objectum similes actibus naturalibus absolute possibilibus. Non vacat his amplius immorari, quæ apud AA. citatos videri posse.

237. Dissimilare tamen nolo, gratiosam quorundam RR. allegationem auctoritatis S. Augustini, dicentis, quod Gratia Divina faciat arcum patens, & amarum dulce. atqui, si actus fidei posset versari circa objectum intrinsecè naturale, hoc non faceret Gratia fidei. Ergo tollitur necessitas Gratiae. Quero ex istis Recentioribus, quale arcum patens & amarum dulce faciat illa Gratia, quam habet rusticus ad volendum credere, quando parochus falsum dicit? Illud ipsum facit Gratia Fidei in nostra sententia, & adhuc aliquid amplius, nempe revelationem Dei præteritam, quæ defacto omnino lateret, si non daretur habitus fidei, vel auxilium fidei.

238. Itaque ut verbo rem absolvam. Primarius quidem finis Habitum supernaturalium, ut instituerentur, fuit, ut possent elicere actus supernaturales circa objecta naturaliter incognoscibilia, qualis actus est Visio Dei, & alij recensiti a Card. de Lugo. nihilominus secundarij & per concomitantiam habent illi ipsi habitus virtutem elicendi actus circa objecta immediata etiam naturaliter cognoscibilia. sicut potentia Intellectiva est primarij instituta ad cognoscenda objecta spiritualia, nihilominus potest cognoscere etiam objecta potentiarum materialium. Aliud exemplum affer P. Esparza in Q.Q. de Baptismo, vbi ut defendant, Beatisimam Virginem, non obstante, quod carcer peccato originali, baptizari potuisse, cum tamen Baptismus sit institutus ad delendum peccatum originale, responder, hoc ideo fieri potuisse, quia licet Baptismus fuerit institutus ad delendum peccatum originale, ita quidem ut si hoc non fuisset, nec Baptismus institutus fuisset, hinc tamen non sequitur, ita institutum fuisse, ut nemini nisi habenti peccatum originale conferri posset. Pari modo possumus de institutione habitum supernaturalium discurrere.

239. Luber hic annexare aliud argumentum, quo efficaciter satis probari potest, eandem divinam revelationem posse esse motivum tam respectu actus fidei naturalis quam supernaturalis.

Potest Deus revelare aliquis reprobationem: talis homo per talentum revelationem absolveretur a statu viatoris, prout ex professo probat P. Esparza q. 35. ab art. 2. & ratio illius est, quia talis revelatio & fides illi exhibita, esset essentia liter connexa cum pena damni, seu parentia Visionis Beatifica perpetua: ergo jam tunc inciperet illa pena, quæ non infligitur viatori. Hoc ex P. Esparza pro nunc supposito (de cuius veritate non laboro) sic argumentor. Fidei actus quo talis homo crederet, non esset meritorius, (ut docet idem auctor) nec de condigno nec de congruo: ergo nec esset actus supernaturalis: & præterea in termino damnationis, utique non constitueretur formaliter actus Virtutis Theologicae exigens procedere ab Habitu infuso, qui non manet in illo termino: ergo ille homo crederet per actum naturalem: atqui illa revelatio est secundum se potens

Se potens terminare actum supernaturalem, quia est essentialiter locutio Dei ut auctoris supernaturalis: ergo debet posse saltem ab alio homine, cui fieret talis revelatio de altero homine, per eadem signa credibilitatis, debet, inquam, posse

credi actu supernaturali, procedente ab habita Virtutis Theologicæ. Ergo potest idem obstatum formale esse respectu actus supernaturalis & naturalis, quod erat probandum.

CAPUT III.

DE CERTITUDINE ET FIRMITATE ACTVS FIDEI.

CONTROVERSIA I.

Quid sit Formido.

§. PRIMVS.

Referuntur aliorum Sententiae.

240. **D**Vos invenio auctores qui præ cæteris accuratiū investigarunt naturam Certitudinis & Formidinis, nec tamen inter se convenerunt. Itaque omisisti alios

Prima explicatio Certitudinis est Card. de Lugo, qui ad Certitudinem Actus Tres Conditiones requirit. Prima Conditio est, ut actus sit necessariò connexus cum Veritate Objecti, ita ut nec divinitus existere possit, quin sit verus. Secunda Conditio: ut firmissime adhæreat objecto: hanc autem firmissimam adhæsionem vult esse intrinsecam actu intelleximus, adeoque non provenire formaliter ab imperio Voluntatis nunquam dissentendi, sed consistere in certo modo tendendi, per quem ostendit intellectus, se paratum esse ad omnes alias probabilitates relinquendas, quæ huic Veritati repugnare videntur. Consentit Card. Pallavicinus, explicans illam tendentiam n. 118. & 119. docēnsque, eam consistere in hoc, quod intellectus judicet rem ita se habere, & motiva quibus ad assentiendum inducitur, esse omnino inseparabilia à Veritate objecti, adeoque non posse se aliter habere, & hoc quidem ita judicet, ut determinetur ad non formidandum de hac ipsa inseparabilitate, si eā reflexè consideretur, neque de inseparabilitate inseparabilitatis, & sic in infinitum: vnde infert, talēm actum quantumvis obscurum, excludere per intrinsecam tendentiam formidinem, qua solet exprimi his verbis: *Fortè se res aliter habet.*

Tertia Conditio quam requirit Card. de Lugo, est, ut objectum ita appareat, ut judicari reflexè & evidenter possit (licet non sit necessarium ut actu ita judicetur) illius repugnantia cum prudenti dubitatione de illius Veritate. In hac con-

ditione videtur Card. de Lugo tacitè facere, quod saltem imprudens formido seu dubitatio possit conjungi cum actu certo.

241. Secunda Explicatio est P. Ripalda. Docet ergo primò, Certitudinem in generali ut abstrahit à Certitudine Evidentia & Invenitio, adæquatè consistere in hoc, quod actu beat intrinsecam connexionem necessarium est ad objecto. Docet 2. Certitudinem Evidentiam ultra connexionem intrinsecam actu cum objecto, importare repugnantiam cum Adulti Formidine, in quā repugnantia consistit infinita adhæsio intellectus. Docet 3. Certitudinem Invenitio nonquam posse consistere in ultra-trinsecā tendentia, excludente omnem formidinem. Docet 4. Certitudinem Invenitio (qualis inest actu Fidei supernaturalis) dicere repugnantiam radicalem cum formidine, neque quia actu est talis essentia, vt illi repugnat falsum, adeoque qui reflexè eum intruerit, agnosceret etiam hanc repugnantiam cum fallente propter suam supernaturalitatem, & sic non posset formidare; quam tamen repugnantiam intrinsecam non haber illius actu naturalis obfusca, quantumvis versetur circa objectum necessarium. Docet 5. Actum talem supernaturalem & obscurum, non repugnare physicè cum formidine; repugnare tamen moraliter, seu per denominationem extrinsecam ab Imperio voluntatis. Hac Ripalda.

242. Denique conantur hi duo Autores, Lugo & Ripalda, declarare, quid in re ipsa sit formido, quam significare solemus per hoc verba: *Fortè se res aliter habet, quam suadent hæc motivi.* Seu quod idem est: *Fortissime hæc motivi fallunt.* Quia formido potest stare cum actu probabili, & qua per certitudinem est excludenda.